

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

**Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a prevederilor
Capitolului XXX¹ din Codul de procedură civilă (aplicarea măsurilor
de protecție în cazurile de violență în familie)**

nr.1 din 28.05.2012

Modificată de:

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018](#)

Luînd în considerație faptul că practica judiciară de aplicare a prevederilor Capitolului XXX¹ din Codul de procedură civilă este neuniformă, întru asigurarea unei practici corecte și unitare de soluționare de către instanțele judecătorești a litigiilor privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, în temeiul art.2 lit.e), art.16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789-XIII din 26.03.1996, art.17 CPC, Plenul Curții Supreme de Justiție, prin prezenta hotărîre, dă următoarele explicații:

1. Instanțele judecătorești, la examinarea pricinilor civile despre aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, vor aplica prevederile Constituției Republicii Moldova, Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45-XVI din 01.03.2007, Legii privind drepturile copilului nr.338-XIII din 15.12.1994, Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal nr.133 din 08.07.2011 (în vigoare de la 14.04.2012), Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr.5-XVI din 09.02.2006, Codului familiei, aprobat prin Legea nr.1316-XIV din 26.10.2000, Codului de procedură civilă, aprobat prin Legea nr.225-XV din 30.05.2003, prevederile altor acte legislative naționale și internaționale ce reglementează raporturi similare, precum și jurisprudența CEDO.

2. Conform art.7 alin.(1) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45-XVI din 01.03.2007, autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie sînt:

a) organele centrale de specialitate ale statului (Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției);

b) autoritățile de specialitate ale administrației publice locale de nivelul al doilea și structurile desconcentrate:

- secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei;
- direcțiile generale de învățămînt, tineret și sport;
- organele ocrotirii sănătății;
- subdiviziunile teritoriale ale poliției;

c) administrația publică locală de nivelul întîi;

d) centrele/serviciile de asistență și protecție a victimelor violenței în familie și a copiilor lor și centrele /serviciile de asistență și consiliere pentru agresorii familiali;

e) alte organizații cu activități specializate în domeniu.

[Pct.2 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

3. Dat fiind faptul că, Capitolul XXX¹ - a fost inclus în secțiunea C. *Procedura specială* a Codului de procedură civilă, această categorie de pricini se va examina conform regulilor procedurii speciale, ținându-se cont de termenul de examinare specificat la art.318⁴ alin.(1) CPC.

4. În conformitate cu art.280 alin.(3) CPC, dacă, la depunerea cererii sau la examinarea pricinii în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, instanța scoate cererea de pe rol printr-o încheiere și explică petiționarului și persoanelor interesate dreptul lor de a soluționa litigiul în procedura de acțiune civilă la instanța competentă.

Se atenționează că, la depunerea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, instanța de judecată, cu respectarea dispozițiilor art.166, 167 CPC, imediat va intenta procesul și va dispune examinarea pricinii.

Se menționează că, în cazurile de violență în familie, scopul eliberării ordonanței de protecție constă în prevenirea unui risc real și imediat, or, sunt puse în pericol viața și sănătatea victimei, în asigurarea de urgență a protecției victimei, în preîntâmpinarea unor noi acte de violență asupra victimei și/sau asupra altor membri ai familiei, precum și în prevenirea distrugerii bunurilor victimei, a averii comune a familiei.

5. În conformitate cu art.280 alin.(2) CPC, calitatea de participant la proces o vor avea petiționarul și persoana interesată, precum și autoritățile publice, conform art.74.

[Pct.5 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

6. Potrivit art.318¹ CPC, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție se depune de către victimă personal sau prin reprezentant.

În caz de imposibilitate a depunerii cererii de către victimă din cauză de sănătate, vârstă, alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție poate fi depusă, în interesele victimei, de către organul de poliție, organul de asistență socială sau de către procuror.

Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție, în interesele copilului sau ale persoanei incapabile, poate fi depusă de autoritatea tutelară locală sau de procuror și în lipsa solicitării din partea victimei sau a reprezentantului ei legal.

În corespundere cu art.53 alin.(2) din Codul familiei, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură de părinți sau persoanele care îi înlocuiesc, iar în cazurile prevăzute de lege – de autoritatea tutelară locală/teritorială sau de alte organe abilitate.

[Pct.6 redacția Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

7. După primirea cererii, instanța de judecată contactează imediat poliția de sector de la locul aflării pîrîtului (agresorului) și solicită informarea acestuia despre procedura inițiată, precum și citarea legală a acestuia în ședința de judecată, ținînd cont de prevederile art.102 alin.(4), 192 CPC.

Instanța de judecată poate solicita organului de asistență socială sau poliției, după caz, prezentarea unui raport de caracterizare a familiei vizate și a agresorului. Instanța de judecată poate solicita și alte acte necesare pentru examinarea cererii.

La examinarea cererii victimei violenței în familie, privind aplicarea măsurilor de protecție, instanța de judecată solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea neîntârziată a unui avocat pentru apărarea intereselor victimei. Asistența juridică se acordă victimei gratuit.

[Pct.7 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

8. În cazul în care, în cadrul citării legale, persoana interesată (agresorul) va refuza să primească citația sau înștiințarea, colaboratorul de poliție va întocmi un raport conform procedurii stabilite.

Neprezentarea agresorului la ședința de judecată nu împiedică instanța să examineze cererea (art.318³ CPC).

9. Cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se depune la instanța judecătorească competentă de la domiciliul sau locul de aflare a victimei sau a agresorului, de la locul unde victima a solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență.

În cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se indică circumstanțele actului de violență, intensitatea, durata, consecințele suportate și alte circumstanțe care indică necesitatea aplicării măsurilor de protecție, informația referitoare la relația dintre victimă și agresor, circumstanțele care indică la pericolul iminent de violență în viitor, referiri la cadrul juridic pertinent, măsura/măsurile de protecție solicitate.

În caz de pericol iminent de comitere a violenței fizice, declarația independentă a victimei este suficientă pentru emiterea ordonanței de protecție.

[Pct.9 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

10. Conform art.318⁴ alin.(1) CPC, instanța de judecată, în decurs de 24 de ore, emite o încheiere prin care admite sau respinge cererea; în cazul admiterii cererii, odată cu încheierea de admitere a cererii, se va emite și ordonanța de protecție.

Ordonanța de protecție va cuprinde una sau mai multe măsuri prevăzute de art.318⁴ CPC, art.15 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45-XVI din 01.03.2007, care urmează a fi aplicate față de pîrît (agresor),

termenul aplicării măsurilor de protecție și condițiile prelungirii acestora, menționi despre termenul de recurs. Termenul de recurs este de 15 zile.

Se atenționează instanțele de judecată că, potrivit art.318⁴ alin.(3) CPC, măsurile de protecție se aplică pe un termen de până la 3 luni.

Acest termen poate fi prelungit doar la cererea repetată ca urmare a comiterii de către agresor a unor fapte noi de violență în familie sau ca rezultat al nerespectării condițiilor, prevăzute în ordonanța de protecție, sau dacă la expirarea termenului de aplicare a măsurilor de protecție asupra victimei se menține pericolul de a fi supusă violenței ori altor acțiuni ilegale din partea agresorului.

În cazul nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție, instanța de judecată, la cerere, poate institui și alte măsuri adecvate prevăzute expres de Codul de procedură civilă. Instanța poate sesiza organul competent în vederea cercetării acțiunilor agresorului de neexecutare intenționată sau de eschivare de la executarea hotărârii instanței de judecată (fapte prevăzute de art.318 Cod contravențional, art.320 Cod penal etc.).

Conform art.318⁵ CPC, revocarea măsurilor de protecție înainte de expirarea termenului se va realiza numai la cererea întemeiată a victimei, bazată pe voința liber exprimată. În cazul examinării cererii de revocare a măsurilor de protecție pe motiv de împăcare, instanța urmează să stabilească dacă voința de împăcare a victimei este liber exprimată și dacă aceasta nu a fost supusă presiunilor din partea agresorului.

[Pct.10 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

11. Instanțele judecătorești, la soluționarea cererilor privind aplicarea măsurilor de protecție, vor stabili concret ce fel de măsuri de protecție se solicită în aceste cereri și, totodată, vor constata și alte circumstanțe care au importanță pentru soluționarea pricinii, ținînd cont de stipulările art.3 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45-XVI din 01.03.2007, care definește subiecții violenței în familie și condițiile în care persoanele pot fi considerate subiecți ai violenței în familie. De exemplu: *conlocuirea sau locuirea separată*.

Instanțele de judecată nu vor aplica măsuri de protecție care nu sînt prevăzute de legislație. Spre exemplu: *obligarea de a nu comite acte de violență asupra petiționarei*.

O astfel de formulare a măsurii de protecție este alogică, deoarece violența în familie este interzisă în general.

12. În cazul în care se solicită aplicarea măsurii de protecție prevăzute de art.318⁴ alin.(2) lit.a) CPC - obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că, deși dreptul de proprietate al agresorului poate fi violat prin aplicarea acestei măsuri, în cazurile de violență în familie, potrivit jurisprudenței CEDO, prioritate au viața și sănătatea victimei .

În acest sens, CEDO a accentuat că, în *cazurile de violență domestică, drepturile agresorului nu pot să ia locul drepturilor victimei la viață și integritatea fizică și mentală* (hotărîrea din 09.06.2009 în cauza *Opuz c. Turciei*, cererea nr.33401/02).

Mai mult, Curtea a relevat că tema violenței în familie nu este o chestiune privată sau de familie, ci o chestiune de interes public, care implică acțiunea eficientă a statului.

Pentru prima dată în jurisprudența sa, CEDO a remarcat că eșecul în a răspunde adecvat violenței de gen constituie o încălcare a art.14 al Convenției Europene (clauza non-discriminare), indicînd că violența împotriva femeilor este o formă de inegalitate.

13. Se menționează că judecarea acestei categorii de pricini urmează să se desfășoare pe principiul asigurării interesului superior al victimei (copii, femei, vîrstnici), consfințit în actele internaționale fundamentale în domeniul drepturilor omului, asumate ca obligațiuni ale statului, și, la fel, pe principiul toleranței “zero”, adică aplicarea măsurilor de protecție trebuie să aibă un efect descurajant pentru agresor.

14. La examinarea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, se va ține cont de respectarea *principiului confidențialității*.

Instanțele judecătorești urmează, în toate cazurile, să solicite victimei părerea referitor la necesitatea judecării pricinii în ședință secretă în sensul dispozițiilor art.23 CPC, pentru a preveni divulgarea informațiilor care se referă la unele aspecte ale vieții acesteia.

În dependență de situație, instanța va decide aplicarea art.23 alin.(3) CPC, indiferent de părerea victimei.

15. Se explică faptul că, în procesul pregătirii și înaintării cererii de chemare în judecată în cauzele pornite în procedură contencioasă, în condițiile legii, se poate solicita instanței de judecată, după caz, aplicarea măsurilor de protecție ca măsură de asigurare a acțiunii.

Cererea va conține, în acest caz, motivarea necesității aplicării măsurilor de protecție, indicîndu-se măsurile concrete care se solicită, referirea la dispoziția Codului de procedură civilă privind asigurarea acțiunii (art.175 alin.(1) lit.b) prevede expres, ca măsură de asigurare a acțiunii, interzicerea pîrîtului de a săvîrși anumite acte).

Spre exemplu: măsurile de protecție pot fi aplicate ca măsură de asigurare a acțiunii în pricinile civile pornite în condițiile art.31 Codul familiei (cererea de declarare a nulității contractului matrimonial; lezarea intereselor unuia dintre soți, ale copiilor minori; limitarea dispunerii unilaterale de bunuri), în condițiile art.68 Codul familiei (cererea privind decăderea din drepturile părintești), în condițiile art.94 Codul familiei (cererea cu privire la declararea nulității contractului privind plata pensiei de întreținere), în condițiile art.47-53 din Legea privind regimul juridic al adopției nr.99 din 28.05.2010 (cererea referitoare la desfacerea adopției).

16. În conformitate cu art.85 alin.(1) lit.c¹) CPC, victimele violenței în familie sînt scutite de achitarea taxei de stat pentru cererile privind aplicarea măsurilor de protecție.

Însă, avînd în vedere dispozițiile art.98 alin.(1) CPC, cheltuielile aferente judecării pricinii, suportate de instanța judecătorească, precum și taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporțional părții admise din acțiune.

17. Se atenționează că, pentru cererile prin care se solicită aplicarea măsurilor de protecție prevăzute de art.318⁴ alin.(2) lit.a), b), c), d), f), g), h) și i) CPC, taxa de stat se va încasa de la pîrît conform art.3 pct.1) lit.e) din Legea taxei de stat nr.1216-XII din 03.12.1992, care prevede încasarea taxei de stat pentru cereri de chemare în judecată cu caracter nepatrimonial (sau care nu urmează a fi evaluate) în mărime de 500%.

Cotele procentuale fixe sînt calculate în unități convenționale. Unitatea convențională este egală cu 20 de lei.

Pentru cererile prin care se solicită aplicarea măsurilor de protecție prevăzute de art.318⁴ alin.(2) lit.e) CPC, taxa de stat se va încasa de la pîrît conform art.3 pct.1) lit.a) din legea menționată.

[Pct.17 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

18. Ordonanța de protecție privind măsurile de protecție prevăzute la art.318⁴ alin.(2) lit.a), b), c), d), g), h) și i) CPC instanța o va remite de îndată poliției spre executare imediată.

Ordonanța privind măsurile de protecție prevăzute la art.318⁴ alin.(2) lit.e) și f) CPC se remite spre executare imediată executorului judecătorec în a cărui competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătorești, se află domiciliul pîrîtilui (agresorului).

Încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor de protecție poate fi atacată cu recurs, conform dispozițiilor Codului de procedură civilă.

Contestarea încheierii privind aplicarea ordonanței de protecție nu suspendă executarea măsurilor aplicate.

[Pct.18 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

19. În legătură cu faptul că, în practica judiciară se atestă cazuri de aplicare și interpretare diferită a dispoziției alin.(2) al art.318⁶ CPC, în scopul consolidării unei practici corecte și uniforme de aplicare a acestei norme procedurale, Curtea Supremă de Justiție menționează următoarele.

În sensul art.318⁶ CPC, încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor de protecție poate fi atacată cu recurs, conform prezentului cod. Contestarea încheierii ce vizează aplicarea ordonanței de protecție nu suspendă executarea măsurilor aplicate.

Din conținutul acestei norme ar rezulta că instanța de judecată, la examinarea cererii, referitor la aplicarea măsurilor de protecție, emite, în cazul respingerii acesteia, o încheiere de respingere, iar în cazul admiterii – se emite o încheiere,

prin care se dispune admiterea cererii și o încheiere ce ține de aplicarea ordonanței de protecție.

Articolul 318⁴ alin.(1) CPC prevede că instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii, privind aplicarea măsurilor de protecție, o încheiere, prin care admite sau respinge cererea, iar alin.(2) al acestui articol stabilește că, în cazul admiterii cererii, instanța emite o ordonanță de protecție, prin care aplică agresorului una sau mai multe dintre măsurile, expuse la acest alineat.

Alineatele (4) și (5) ale articolului citat stipulează că instanța remite de îndată ordonanța de protecție poliției, spre executare imediată. Ordonanța ce vizează măsurile de protecție, stipulate la alin.(2) lit.e) și f) se remite, spre executare imediată, executorului judecătoresc, în a cărui competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătorești se află domiciliul agresorului.

Astfel, raportând prevederile art.318⁴ CPC la prevederile art.318⁶ CPC, se relevă faptul că legiuitorul, prin utilizarea sintagmei „încheierea privind aplicarea ordonanței de protecție”, s-a referit la o dispoziție a instanței de judecată, în vederea punerii în executare a ordonanței de protecție și nu la un act procedural separat, or, nici dispozițiile Capitolului XXX¹ CPC și nici ale Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45-XVI din 01.03.2007 nu prevăd forma și conținutul ordonanței de protecție, cu excepția faptului că ordonanța de protecție va cuprinde una sau mai multe măsuri, enunțate la art.15 alin.(1) din legea menționată și la art.318⁴ alin.(2) CPC.

Însă, conform regulilor generale, textul actului judecătoresc de dispoziție, la caz, ordonanța de protecție, presupune să cuprindă mențiuni cu privire la măsurile de protecție aplicate, termenul de aplicare a acestora și condițiile de prelungire, mențiuni despre punerea în executare a acesteia, ținându-se cont că legislația impune executarea imediată a acesteia, indicarea autorităților, cărora le revine sarcina executării, termenul și modul de atac.

[Pct.19 introdus prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 26.02.2018]

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Mihail POALELUEGI

Chișinău, 28 mai 2012.

Nr.1.